

Het Cross of Sacrifice op de Brits-Franse begraafplaats bij het Thiepval Memorial to the Missing of the Somme.

Remembrance Days 2019

Inleiding

2019 was het eerste jaar na de eeuwherdenking van de 'Grote Oorlog'. Waar hier en daar toch wat ongerust werd uitgekeken naar de bezoekersaantallen, bleken deze goed mee te vallen. Precieze cijfers zullen pas begin 2020 beschikbaar zijn.

In 2018 telde de Westhoek ruim 540.000 bezoekers voor de herdenking van '100 jaar Grote Oorlog'. Het slotjaar van '100 jaar Grote Oorlog' was het op één na drukste herdenkingsjaar.

Voor de volledige periode 2014-2018 noteerde het Kenniscentrum van Westtoer in totaal 2,8 miljoen herdenkingsbezoekers in de Westhoek.

Het beeldjesproject CWRM in Ieper meegerekend, noteert de regio drie miljoen bezoekers in de voorbije vijf jaar. Dit is een half miljoen bezoekers meer dan vooropgesteld.

"De respectvolle manier waarop de Westhoek de Eerste Wereldoorlog vijf jaar lang heeft herdacht, zorgde nationaal en internationaal voor ruime weerklank. Ook de tevredenheid van bezoekers scoorde hoog. De regio blikt meer dan tevreden terug maar kijkt tevens naar de toekomst", aldus gedeputeerde Sabien Lahaye-Battheu.

Voor 2018 werden er 541.500 bezoekers geteld, een toename met 5% in vergelijking met 2017. Mei en juni, maar vooral ook november met de herdenking van 100 jaar Wapenstilstand waren opvallend drukker dan in 2017.

Bij de terugblik op de voorbije vijf jaar is 2014 met 789.500 bezoekers het absolute topjaar van de herdenkingsperiode 2014-2018 in de Westhoek.

In 2015 werden er 500.500 herdenkingsbezoekers geteld.

2016 was een jaar met minder herdenkingsevenementen en met 447.600 bezoekers.

In 2017 werd sterke aandacht besteed aan de herdenking van de Mijnslag (juni) en 100 jaar Slag bij Passendale (najaar). Dit resulteerde in 514.700 bezoekers.

Jaar	2014	2015	2016	2017	2018
Aantal bezoekers	789.500	500.500	447.600	514.700	541.500
Totaal aantal voor de periode 2014-2018:					2.800.000

Wat er na de Brexit te gebeuren staat is koffiedik kijken maar de verwachting is dat de toeristen uit het Verenigd Koninkrijk zullen blijven komen. Zij moeten zich nu ook al een reispas aanschaffen, op dat vlak verandert er niets. Het enige wat er misschien zal veranderen zijn mogelijks lange wachtrijen aan de grensovergangen aan de chunnel, de ferryterminals en de luchthavens. Maar het Britse flegma zal ook daar tegen bestand blijken te zijn.

Stefaan Vandenbussche

Programma – dag 1 – zondag 10 november 2019

- 08u00 Vanaf 08u00 aankomst in Mesen.
Koffie en ontbijtkoek in Café du Centre, Markt 23, 8957 Mesen.
- 09u00 Vertrek per autocar van De Meibloem – Tielt.
- 10u30 Bezoek met gids aan Westfront, Kustweg 2, 8620 Nieuwpoort:
- Het sluizencomplex 'de Ganzenpoot' en het vredespark
- Het Brits memoriaal voor de verdedigers van Antwerpen die vielen en die geen gekend graf hebben
- De tijdelijke fototentoonstelling van Michiel Hendryckx
- Het memoriaal voor Koning Albert I
- 12u30 Vertrek per autocar naar Diksmuide.
- 13u00 Lunch in restaurant Sint-Jan, Bloemmolenkaai 1, 8600 Diksmuide.
Aperitief, hoofdschotel, drankje bij de maaltijd, koffie.
- 14u30 Bezoek met gids aan de Ijzertoren.
Museum aan de Ijzer, Ijzerdijk 49, 8600 Diksmuide.
Koffie met een gebakje.
- 16u30 Einde rondleiding.
- 17u00 Vertrek per autocar naar de Markt van Mesen.

Voor zij die overnachten in Peace Village:

- 18u30 Inchecken in Peace Village, Nieuwkerkestraat 9, 8957 Mesen.
- 19u00 Avondmaal in Peace Village.
- 20u00 Lezing door Jonas Rotsaert:
Gruwel en Poëzie: hand in hand.

Westfront - Nieuwpoort

Hier worden we verwacht voor een bezoek met gids aan deze indrukwekkende site.

Het ruitersstandbeeld van de koning-ridder Albert I markeert de Duitse invasie van België in 1914, die voor Nieuwpoort tot staan werd gebracht. Dat gebeurde door de kracht van het zeewater en het slim dirigeren van de sluizen.

Maar het water was niet alleen een bondgenoot: het veroordeelde Nieuwpoort ook tot het lot van eerste stad aan het Westfront en dus tot een genadeloze en totale vernietiging.

Honderd jaar later is het Koning Albert I-gedenkteken een serene plek in een weids landschap, met water aan alle kanten. De uitgelezen plaats om het verhaal van de onderwaterzetting te vertellen. Dat gebeurt in een hypermodern bezoekerscentrum pal onder het 2.500m² grote terras van het monument, met een polyvalente cirkelvormige binnenruimte en drie tentoonstellingsvleugels.

Fotograaf Michiel Hendryckx is een kind van de Westhoek. Hij zegt daar over: "De Grote Oorlog is er altijd geweest. Toen ik als kind in Vladso voor Käthe Kollwitz' Treurend Ouderpaar stond, werd ik voor het eerst stil van binnen."

Toen men mij vroeg om langs de kust op zoek te gaan naar sporen van de Eerste Wereldoorlog, was ik meteen mee. Honderd jaar teruggaan in de tijd. Daar zag ik alleen zwart-wit beelden bij. Ik wil er vooral niet aan denken dat tijdens die vreselijke vier jaar de lucht ook blauw was."

Karel Cogge

Karel Cogge (Veurne, 31.01.1855 – 15.06.1922) was een opzichter van de Noordwatering van Veurne (NWV).

In de eerste maanden van de Eerste Wereldoorlog trekt het Belgische leger, onder druk van de Duitsers, terug tot achter de Ijzer.

In de tweede helft van oktober 1914 wordt duidelijk dat de Belgen hun posities achter de Ijzer moeilijk kunnen blijven verdedigen. Bovendien waren de Fransen van plan om zelf bij Duinkerke land onder water te zetten, waardoor de Belgische troepen riskeren ingesloten te geraken.

De militaire staf zoekt middelen om de Duitse troepen een halt toe te roepen. Dat leidt in de nacht van 21 op 22 oktober tot het onder water zetten van de Sint-Jorispolder, maar het resultaat is te beperkt om de Duitsers tegen te houden.

Op zondag 25 oktober wordt Cogge ondervraagd over de mogelijkheden om het land tussen de spoorwegberm Diksmuide-Nieuwpoort en de linkeroever van de Ijzer onder water te zetten.

Cogge gaat met kapitein-commandant van de genie Victor Jamotte op verkenning langs de spoorwegberm, want deze moet op tal van plaatsen gedicht worden teneinde het water van de inundatie tegen te houden.

Een tweede probleem om dit gebied onder water te zetten is het feit dat de stuw die opgezet moet worden bijna onder de neus van de Duitse troepen ligt. Daarom wordt eerst geopteerd om water te laten binnenlopen via het Kattesas, dat indirect op de Beverdijkvaart is aangesloten. Het debiet via deze omweg is te klein om het gebied volledig onder water te zetten.

Uiteindelijk wordt beslist om toch Karel Cogge's originele plan uit te voeren: de overlaat van de Noordvaart wordt telkens bij vloed 's nachts opgezet. En dit plan werkt wel: na 4 nachten staat 15 km frontlinie onder water. De genie-eenheid van kapitein-commandant Robert Thys zal de rest van de oorlog deze situatie in stand weten te houden, waardoor de Duitse troepen 4 jaar geen wezenlijke vooruitgang konden boeken op dit front.

Voor zijn bijdrage aan de inundatie kreeg Karel Cogge op 4 november 1914 door koning Albert I het ridderkruis van de Leopoldsorde opgespeld. Hem werd ook tweehonderd Belgische frank beloofd. Het leger keerde hem op 4 juli 1916 het tienvoudige uit (tweeduizend Belgische Frank was in die tijd ongeveer de jaarwedde voor een onderwijzer).

Karel Cogge en Hendrik Geeraert leerden elkaar pas na de oorlog kennen. Op 30 oktober 1920 werden ze samen door de 'Ligue du Souvenir' in de Parkschouwburg te Brussel gehuldigd.

Hendrik Geeraert

Hendrik Geeraert (Nieuwpoort, 15.07.1863 – Brugge, 17.01.1925) is een Belgische volksheld, in het interbellum de verpersoonlijking van het burgerverzet tegen de Duitse invaller.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd Hendrik Geeraert bij de Belgische soldaten achter de IJzer beroemd als de Nieuwpoortse schipper die in oktober 1914 'de sluisen in Nieuwpoort opende en alzo het Duitse leger een halt toeriep'.

Hendrik werd geboren in Nieuwpoort als zoon van een schipper, zelf werd hij binnenschipper.

Half oktober 1914 kwam Geeraert in contact met het Belgisch geniedetachment dat de sluisen in Nieuwpoort bewaakte. Om het bedreigde bruggenhoofd van Lombardsijde te beschermen beval het opperbevel op 21 oktober de polder van Nieuwendamme onder water te zetten. Hierbij werden de genisten geholpen door Geeraert. Dit was een tijdelijke verademing en op 25 oktober werd beslist de ganse streek tussen Nieuwpoort en Diksmuide te inunderen.

De eerste poging gaf niet de verwachte resultaten. Op 29 oktober besloot het opperbevel toch het plan van Cogge uit te voeren: de overlaat van de Noordvaart in de Ganzenpoot in Nieuwpoort te openen. Hierbij leverde Geeraert zijn assistentie. Na dit succes bleef de 51-jarige de ganse oorlog bij de compagnie die de sluisen bediende.

Op het einde van de oorlog werd Hendrik Geeraert ziek. Op zijn sterfbed werd hij op 25 december 1924 benoemd tot Ridder in de Leopoldsorde. Hij wordt ook 'Legendarisch figuur van het Veldleger 1914-1918' genoemd, een niet-officiële titel die ook voor Koning Albert wordt gebruikt. Hendrik Geeraert overleed in Brugge op 17 januari 1925. Hij werd onder massale belangstelling ten grave gedragen. In de jaren 1950 werd zijn portret gebruikt op het bankbiljet van duizend Belgische frank.

Het Museum aan de Ijzer

vrede vrijheid verdraagzaamheid

De voorgeschiedenis

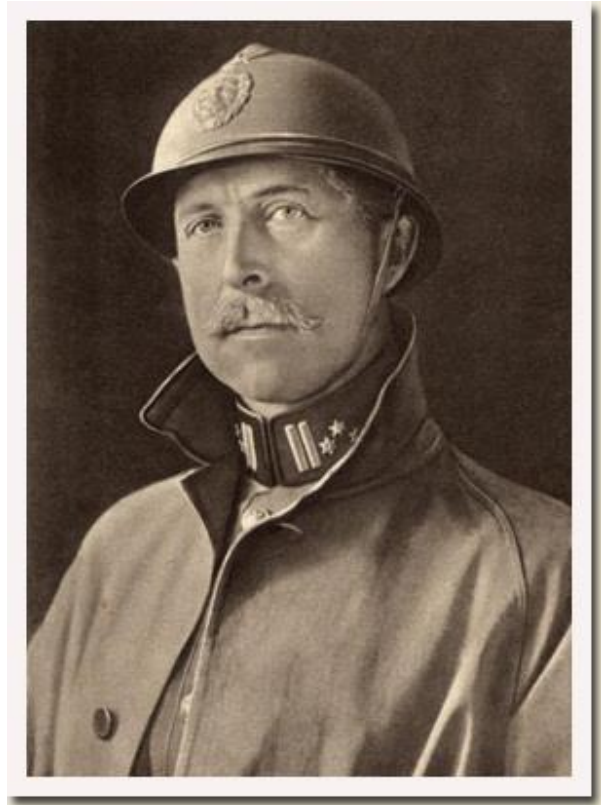
Op 5 augustus 1914 moedigde koning Albert I zijn soldaten aan via de plechtige verklaring 'Aan het Leger van de Natie'.

Daarin stond onder meer zijn bekende oproep: "Herinnert U Vlamingen, den slag der Gulden Sporen, en gij Luiker Walen dat op dit ogenblik de eer der 600 Franchimontenaars U te beurt valt".

Die oproep kende grote weerklank. Zowel bij het uitbreken van de oorlog als later meldden tienduizenden Vlamingen en Walen zich als oorlogsvrijwilliger. Zij wilden hun koning dienen en hun vaderland verdedigen.

Het frontleger, dat voor het grootste deel uit Vlamingen bestond maar vooral in het Frans werd geleid, vernederde en verdrukte de Vlaamse soldaten, precies omdat zij Vlaming waren.

De Frontbeweging verzette zich daartegen, met als onmiddellijke doelstellingen: bescherming en Vlaamse bewustmaking van de soldaten. Zij werd door de legeroverheid verboden en moest in het geheim werken.

Toen ontvouwden Vlaamse soldaten hun drieledig plan: zelfbestuur voor Vlaanderen, nooit meer oorlog, nergens, en godsvrede onder alle mensen, over elke overtuiging heen. Vandaag betekent dit: vrijheid, vrede, verdraagzaamheid. Alle Belgische gesneuvelden, ook heel wat Vlaamse, kregen een officiële grafzerk met daarop de vermelding 'Mort pour la Patrie'.

Om aan de Vlaamse gesneuvelden een Vlaamse grafzerk te bezorgen, werd in 1916 het Comité voor Heldenhulde opgericht.

Met de ingezamelde vrijwillige bijdragen van de Vlaamse soldaten werden de bekende "Heldenhuldezerkjes" aangemaakt naar een ontwerp van Joe English: een Keltisch kruis met de letters AVV-VVK (= Alles voor Vlaanderen - Vlaanderen voor Kristus).

Dit was blijkbaar een doorn in het oog van de Vlamingenhaters. Nog vóór de Wapenstilstand werden de letters van een aantal zerkjes dichtgesmeerd met cement en in 1925 werden meer dan 500 'Heldenhuldezerkjes' stukgeslagen.

De bedevaarten

Om de Vlaamse gesneuvelden te gedenken, werden vanaf 1920 bedevaarten georganiseerd naar de graven aan de IJzer.

Op elke IJzerbedevaart worden sindsdien de Vlaamse gesneuvelden herdacht en wordt het 'Testament van de Ijzersoldaten' in herinnering gebracht en geactualiseerd.

Zo heeft jaarlijks op 11 november onder het motto 'Vrede, Vrijheid, Verdraagzaamheid' de oudste en grootste vredesmanifestatie van Europa plaats.

De eerste Ijzertoren

In 1928 startte de bouw van het 50m hoge 'Ijzerkruis'. Op 24 augustus 1930 werd de Ijzertoren ingewijd.

De Vlaamse gesneuvelden werden in de Crypte bijgezet: Renaat De Rudder, Joe English, de gebroeders Van Raemdonck, Frans Van der Linden, Firmin Deprez, Frans Kusters, Bert Willems en Juul De Winde. Ook de Waalse soldaat Amé Fiévez ligt hier samen met de gebroeders Van Raemdonck in één kist begraven.

Een grafsteen eert 'al wie viel voor Vlaanderen'. 'Het kruis van Nieuwpoort' kon uit de totaal verwoeste havenstad gered worden. Een steen herinnert aan de pogingen die, ook door het IJzerbedevaartcomité en VOS (Verbond van Vlaamse Oudstrijders), werden ondernomen om de Tweede Wereldoorlog te voorkomen.

Tijdens een nachtelijke actie in 1918 van Vlaamse soldaten die opkwamen voor de toepassing van de taalwetten, schreven zij op een oude pompsteen uit het verwoeste frontdorp Merkem: 'Hier ons bloed, wanneer ons recht'.

De dynamitering

Na een eerste aanslag in 1945 werd de IJzertoren in de nacht van 15 op 16 maart 1946 volledig verwoest. Na onderzoek werden de verdachten bij gebrek aan bewijs weer vrijgelaten. Een zinsnede uit een gedicht van Anton van Wilderode, gegraveerd op een koperen plaat bij de ingang van de Crypte, klaagt duidelijk deze aanslag aan: 'Op 16 maart 1946 werd deze toren vakkundig, efficiënt, naamloos en toch gekend gedynamiteerd en neergehaald'. Bij dit puin organiseerden studentenverenigingen en jeugdbewegingen in 1946 een 'Jeugdbedevaart voor Eerherstel'.

'Nele', de grote klok van de Ijzertoren, barstte door de dynamitering.

Na de beschadiging van grafzerken in 1918 en de vernieling ervan in 1925, werd deze dynamitering omschreven als "de derde grafschennis".

Paxpoort

Met het puin van de gedynamiteerde Ijzertoren werd in 1950 de PAX-poort, de Poort van Vrede, gebouwd.

De ijzeren kransen bij de ingang herinneren aan de strafkampen van de Orne en Auvours waar Vlaamse soldaten tijdens de Eerste Wereldoorlog omwille van hun overtuiging heen werden gestuurd.

De nieuwe Ijzertoren

In 1951 werd de eerste paal geheid voor de nieuwe Ijzertoren en in 1952 werd de eerste steen gelegd. De Toren werd ingewijd in 1965. Op de flanken van de Ijzertoren verscheen opnieuw de slogan van de eerste Toren 'Nooit meer Oorlog', aangebracht in de vier talen van de soldaten die in de Westhoek streden.

Restauratie Crypte

Omwille van voortdurende waterinfiltratie, barsten, scheuren, verzakte muren... werd in overleg met Monumenten en Landschappen beslist de Crypte grondig te restaureren. Op 2 juni 1997 werden de kisten van de 'Ijzersymbolen' naar de kapel in de Toren overgebracht. De restauratie was vrij ingrijpend maar hield terzelfder tijd rekening met de traditie:

- De restanten van de oude Toren bleven volledig zichtbaar.
- De steen van Merkem, de klok Nele, de eerste steen van de eerste Toren, de naamstenen en de oorspronkelijke ingangseuren werden verwerkt in de nieuwe Crypte.
- Het met gras begroeide geheel vormt een perfect geheel met het omringende domein.
- Via de Pax-poort wandelen de bezoekers doorheen de Crypte en ook vanzelf op het wandelpad naar de Ijzertoren.

Op 18 augustus 2001 werden de kisten van de Ijzersymbolen bijgezet in de Crypte van de eerste Toren. Het wijden van de zerkjes gebeurde op de Bedevaart van 2001.

De Ijzersymbolen

JOE ENGLISH

(5-8-1882 - 31-8-1918)

Uit Brugge – West-Vlaanderen.
Gestorven te Vinkem,
36 jaar.

Kunstenaar, schilder en
tekenaar met als leuze
'IK DIEN'.

Hij beschouwde kunst als
expressie van schoonheid, als
bijdrage tot de culturele
emancipatie van zijn volk.

Joe English
©www.westhoek.be

RENAAT DE RUDDER

(11-12-1897 -17-12-1917)

Uit Oostakker – Oost-
Vlaanderen.
Gesneuveld te Merkem,
20 jaar.

Hij wilde priester worden –
werd de heilige van de 4^{de}
divisie genoemd.
Zijn laatste woorden waren:
"Doet steeds uw plicht".

Hij staat symbool voor
de vrijwillige inzet voor de
ander en van het streven naar
spiritualiteit.

Renaat De Rudder
© Secretariaat der IJzerbedevaart

FRANS VAN DER LINDEN

(6-6-1894 - 3-11-1918)

Uit Antwerpen.
Gestorven te Sint-Michiels,
24 jaar.

Bediende.
Hij was ervan overtuigd dat
ook de gewone jongens zich
moesten engageren voor
Vlaanderen.

Hij is het symbool van
de plichtsgetrouwe ambtenaar
en de gewone strijder voor
Vlaanderen.

Frans Van der Linden
© Secretariaat der IJzerbedevaart

De Ijzersymbolen

EDWARD en FRANS VAN RAEMDONCK

(8-10-1895 en 24-1-1897 -
†26-3-1917)

Uit Temse – Oost-
Vlaanderen.
Beiden gesneuveld te
Steenstraete,
Edward 22 jaar
en Frans 20 jaar.

Zij zijn het symbool van
broederliefde, in
vriendschap.

Zij rusten in één kist,
samen met de stoffelijke
resten van de Waal
Amé Fiévez.

Zo symboliseren zij tevens
de universele vriendschap
over alle volkeren en
culturen heen.

FIRMIN DEPRez

(18-5-1890 - 21-5-1916)

Uit Kortemark – West-
Vlaanderen.
Gesneuveld te Noordschote,
26 jaar.

Student in de rechten.

Studentenleider, actief in
vele
studentenverenigingen.

Symbool van de
geëngageerde
jongeman.

FRANS KUSTERS

(9-1-1891 - 25-8-1917)

Uit Rekem – Limburg.
Gestorven te Hoogstade,
26 jaar.

Onderwijzer.

Zijn laatste woorden waren:
"Jongens, ik sterf voor
Vlaanderens Ideaal".

Symbool voor alle mensen
die zorgen voor opvoeding
en onderwijs van de
jongeren.

**Edward en Frans
Van Raemdonck**

© Ronald Gauwberg

Firmin Deprez

© VOS Vlaamse Vredesvereniging

Frans Kusters

© Secretariaat der IJzerbedevaart

vzw Bedevaart naar de Graven aan de IJzer

Ijzerdijk 49 8600 Diksmuide

Het IJzerbedevaartcomité heeft als doel: naar het programma van de Frontbeweging
- Nooit meer oorlog, Zelfbestuur, Godsvrede -
te streven naar Vrede, Vrijheid en Verdraagzaamheid.

De Ijzersymbolen

HUBERT WILLEMS

(31-1-1894 - 29-9-1918)

Uit Wambeek – Brabant
(Pajottenland).
Gesneuveld te Moorslede,
24 jaar.

Student in de geneeskunde.

Symbool voor mensen die
zich inzetten voor de
lijdende en de
zieke mens.

Hubert 'Bert' Willems

© Secretariaat der IJzerbedevaart

JUUL DE WINDE

(13-5-1893 - 28-9-1918)

Uit Merchtem – Brabant.
Gesneuveld te
Westrozebeke, 25 jaar.

Dichter.

Vlaamsgezinde officier.

Juul De Winde

© Secretariaat der IJzerbedevaart

LODE DE BONINGE

(26-11-1896 - 6-5-1918)

Uit Antwerpen.
Gesneuveld te Nieuwpoort,
22 jaar.

Brancardier.

Opgegroeid in Fransgezinde
kring, werd Vlaming aan het
front omwille van het
geziene onrecht.

Zijn leuze: 'Recht door Zee'.

Begraven in het familiegraf
te Wevelgem.

Lode de Boninge

© Secretariaat der IJzerbedevaart

Gruwel en Poëzie: hand in hand.

Lezing met dia's door Jonas Rotsaert.

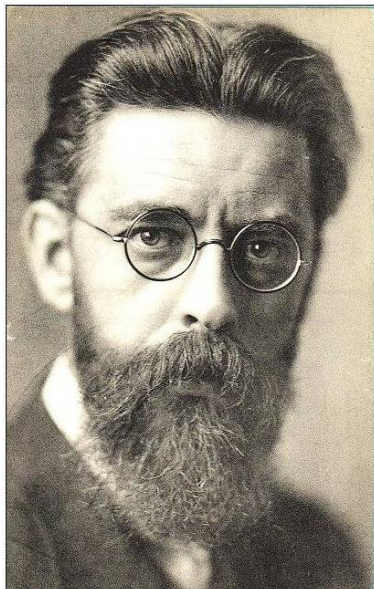
Komen aan bod:

John McCrae (CAN)

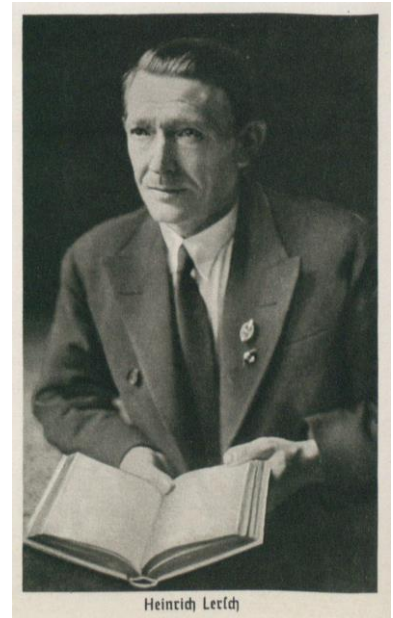
Siegfried Sassoon (GB)

August Van Cauwelaert (B)

Guillaume Apollinaire (F)

Heinrich Lersch (D)

Programma – dag 2 – maandag 11 november 2019

Voor zij die overnachten in Peace Village:

- 07u15 Ontbijt.
- 07u45 Uitchecken.
- 08u00 Vertrek naar Ieper.

Voor iedereen:

- 08u45 Plechtigheid op de Franse militaire begraafplaats Saint-Charles de Potyze, Zonnebeekseweg, 8900 Ieper.
- 09u00 Na de plechtigheid rijden we naar het centrum van Ieper.
De wagen kan geparkeerd worden in de omgeving van het station.
Op 11 november moet er NIET betaald worden aan de parkeerautomaten.
- 09u15 Ontbijt (koffie/thee met Sint-Maartenskoek) in brasserie 't Ganzeke, Vandepereboomplein 5, 8900 Ieper.
- 10u00 Vertrek te voet naar de Menenpoort.
- 11u00 Speciale Last Post plechtigheid n.a.v. de herdenking van de Wapenstilstand.
- 12u00 Wandeling langs de Vestingroute met aandacht voor de Menenpoort, het Indisch monument, de Rijselpoort, Ramparts Cemetery,...
- 13u00 Lunch in brasserie 't Ganzeke, Vandepereboomplein 5, 8900 Ieper.
Aperitief, hoofdschotel, drankje bij de maaltijd, koffie.
- 14u30 Bezoek met gids aan het Merghelynckmuseum, Merghelynckstraat 2, 8900 Ieper.
- 16u30 Vertrek naar de Sint-Maartenskathedraal.
- 17u00 Concert 'The Great War Remembered' in de Sint-Maartenskathedraal.
- 18u30 Einde.

Plechtigheid op de Franse militaire begraafplaats van Saint-Charles de Potyze

Deze begraafplaats is één van de twee Franse militaire begraafplaatsen in de Westhoek en het is de grootste Franse militaire begraafplaats van Vlaanderen.

De begraafplaats werd pas na de eerste wereldoorlog ingehuldigd.

De meeste bijgezette oorlogsslachtoffers stierven tijdens de belangrijke Franse aanwezigheid tussen oktober 1914 en april 1915.

De begraafplaats van Saint-Charles de Potyze werd ingehuldigd op 20 oktober 1922.

Vermoedelijk liggen hier 4.171 Franse militaire begraven:
3.547 doden in individuele, dubbele en collectieve graven;
609 doden in een 'Ossuaire' of massagraf;
15 recente graven met stoffelijke overschotten die gevonden werden op de Ieperse industriezone langs het kanaal Ieper-IJzer.

Links van de ingang staat een calvariekruis met beeldengroep ter nagedachtenis van de Franse militaire slachtoffers.

Vooraan ligt een dode soldaat, vóór het kruis staan drie treurende vrouwen.

Op een sokkel staan Maria en Johannes ter ondersteuning van de gekruisigde Christus.

Dit gedenkteken werd op 18 mei 1947 op initiatief van het Comité d'Entente des Amis Combattants d'Ypres opgericht.

De obelisk op het ossuarium van het 125ste, het 22ste en het 32ste infanterieregiment en de XVII^{de} infanteriedivisie staat achteraan de Franse militaire begraafplaats Saint-Charles de Potyze.

Op de sokkel zijn meerdere witte natuurstenen platen aangebracht.

De officiële inwijding van de begraafplaats gebeurde door de aartsbisschop van Rijsel op zondag 2 mei 1928.

Achter de obelisk op de Franse militaire begraafplaats Saint-Charles de Potyze ligt het ossuarium omgeven door een rechthoekige muur en overdekt met lage sparren.

Op het ossuarium liggen twee gedenkplaten uit gebroken wit marmer met volgende tekst:

'ICI REPOSENT 609 SOLDATS FRANCAIS INCONNUS MORTS POUR LA FRANCE 1914-1918'.

De Menenpoort

De Menenpoort is één van de bekendste monumenten van de Eerste Wereldoorlog. Waar nu de Menenpoort verrijst, stond in vroegere tijden de Hangwaertpoort, de poort die naar het galgenveld leidde. De poort kreeg in de 17de eeuw de naam Antwerpenpoort en van 1804 tot 1815 luidde de officiële naam Napoleonpoort, maar na Waterloo werd dat definitief Menenpoort.

De smalle poort werd in 1862 gesloopt en vervangen door een weg van 13 meter breed. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was de beruchte *Menin Gate* niet meer dan een doorgang in de vestingen, geflankeerd door de beelden van twee leeuwen die het stadswapen vasthielden. Deze, toen zwaar beschadigde, maar intussen gerestaureerde leeuwen werden in 1936 aan Australië geschonken. Daar sieren ze nu het graf van de Onbekende Soldaat in het Australian War Memorial in Canberra. In 2017, naar aanleiding van de 100ste verjaardag van de 3de Slag om Ieper, schonk Australië replica's van deze twee leeuwen aan de Stad Ieper, deze beelden staan nu bij de Menenpoort.

Omdat langs de Menenpoort duizenden Britten naar het front optrokken, werd het de uitverkoren plek om het meest prestigieuze Britse monument te bouwen. De keuze voor de ontwerper viel al snel op Sir Reginald Blomfield, oud-voorzitter van het *Royal Institute of British Architects* en lid van de *Royal Academy*, bijgevolg één van de meest invloedrijke Britse architecten.

Al in de herfst van 1919 stelde hij voor een triomfboog te bouwen ter hoogte van de Menenpoort. Tegelijk was ook de *Imperial War Graves Commission* naar buiten getreden met een totaalconcept voor de herdenking van de duizenden doden van het Britse Rijk. Wie geen geïdentificeerd graf had, zou vermeld worden op een monument voor de vermisten. Omdat het geen zin had in Ieper twee grote Britse monumenten te hebben, én omdat Blomfield ook één van de hoofdarchitecten van de *War Graves Commission* was, werden beide projecten samengevoegd. Onder meer door de administratieve beslommeringen, maar ook omdat de Britten in eerste instantie hoopten een deel van de stad Ieper als ruïne te kunnen verwerven, duurde het nog twee jaar vooraleer Blomfields plannen definitief aanvaard werden.

De Menenpoort heeft een dubbel karakter. Ze is zowel triomfantelijk met haar uitzicht van een triomfboog met een leeuw op oostzijde als piëteitsvol met de eindeloze namenlijsten en de sarcofaag op de westzijde. Daardoor kan iedereen er de interpretatie aan geven die hij wil. Zowel het ontwerp als het dubbel karakter van de Menenpoort waren niet zonder controverse. Reeds tijdens de bouw waren er tegenstanders, zoals oorlogsdichter Siegfried Sassoon, en hevige fans, zoals Stefan Zweig. Feit is echter dat de Menenpoort binnen de kortste keren uitgroeide tot hét bedevaartsoord voor wie een familielid in de *Ypres Salient* verloren had.

Ondanks talrijke moeilijkheden tijdens de bouw werd het grootse monument ingehuldigd op 24 juli 1927 in aanwezigheid van koning Albert I en veldmaarschalk Plumer. Tijdens de openingsceremonie speelden klaroenblazers van de *Somerset Light Infantry* de *Last Post*. Dat maakte sterke indruk op de Ieperse politiecommissaris Pierre Vandenbraambussche en hij vatte het plan op om een ceremonie met een meer permanent karakter op te zetten. De *Last Post* werd nog twee maanden lang na de inhuldiging gespeeld en dan nogmaals op 8 augustus 1928. Vanaf Wapenstilstandsday 1929 werd het een dagelijkse gewoonte. Iedere avond sinds die 11 november 1929 heeft de *Last Post* weerklonken, of er nu weinig of geen volk was, ondanks hittegolf, sneeuwstorm of zwaar onweer. Enige onderbreking in deze lijst was de periode in de Tweede Wereldoorlog van 20 mei 1940 tot 6 september 1944, maar de dag zelf van de Bevrijding werd de traditie hernomen.

The Last Post Ceremony

De oorsprong van deze unieke ceremonie gaat terug tot de inhuldiging van de Menenpoort in juli 1927. De officiële inauguratie van de Menenpoort was altijd al voorbestemd om een bijzonder emotionele gebeurtenis te worden. De legers van het Britse Rijk en hun bondgenoten hadden tussen 1914 en 1918 enorme offers gebracht om de stad te verdedigen, en vele duizenden die een zoon of een echtgenoot hadden verloren waren aanwezig in Ieper om de onthulling van 'hun' gedenkteken bij te wonen. Tijdens de formele ceremonie hielden de koningen en de generaals toespraken, de bisschoppen zeiden gebeden en de menigte zong hymnen. Maar iedereen daar toen aanwezig, was het er over eens dat het meest aangrijpende moment van het hele gebeuren het spelen van de *Last Post* (door de hoornblazers van het 2de bataljon van de *Somerset Light Infantry*) en van het *Lament* (door de doedelzakspelers van het 1ste bataljon van de *Scots Guards*) was.

De verslaggever van de *Daily Mail* schreef: **'Niemand zou het wezenlijke, eenvoudige verdriet, uitgedrukt door deze trieste noten, kunnen aanhoren zonder ontroerd te worden. Maar op deze ochtend, gespeeld op de tot ruïnes vervallen wallen van Ieper, uitkijkend over de weg die naar de dood leidde, was de kwellende droefheid ervan haast ondraaglijk. Tranen vulden ogen en snikken welden op in de keel. Weg van de gracht, over de velden naar de kerkhoven, hoorde je de bedroefde boodschap van een rouwende natie...'** Hij voegde eraan toe dat **'de muziek leek te zijn gecomponeerd uit tranen en gebroken harten...'**

Ook de Ieperlingen waren diep ontroerd door het spelen van de *Last Post*. Eén van hen was commissaris Pierre Vandenbraambussche. Zoals zijn stadgenoten was hij onder de indruk van de gestage stroom pelgrims, vooral Britten, die sinds het begin van de jaren twintig naar de slagvelden en de kerkhoven van de *Ypres Salient* begonnen te komen. Hij speelde al een tijd met het idee dat de Ieperse bevolking een manier zou moeten vinden om haar dankbaarheid uit te drukken aan de pelgrims en aan al diegenen die hadden gestreden en het leven hadden gelaten voor de vrijheid en de onafhankelijkheid van België. Toen hij de *Last Post* hoorde onder de Menenpoort, wist hij dat hij het perfecte middel gevonden had. Niet alleen was de symboliek van de muziek zo toepasselijk, ook de locatie kon niet gepaster zijn. Het feit dat de ceremonie zou betekenen dat het verkeer zou moeten worden tegengehouden droeg alleen maar bij tot de symbolische betekenis van het gebeuren: elke dag zou de drukke moderne wereld enkele minuten gedwongen worden halt te houden en te denken aan diegenen die het ultieme offer hadden gebracht.

De *Last Post* was een bugelsignaal, gespeeld in het Britse leger (en in de legers van vele andere landen) om het einde van de bezigheden van de dag en het begin van de nachtrust aan te kondigen. In de ceremonie van de *Last Post* (en in de ruimere context van het herdenken) is het een laatste vaarwel aan de gesneuvelden aan het eind van hun aardse bezigheden en het begin van hun eeuwige rust.

Net zo was de *Reveille* een bugelsignaal, gespeeld bij het begin van de dag, om de troepen uit hun slaap te wekken en naar hun plicht te roepen. In de ceremonie van de *Last Post* is het niet enkel een terugkeer naar het dagelijkse leven aan het eind van de huldeblijk gaan vertegenwoordigen, maar ook de ultieme wederopstanding van de gesneuvelden op de dag van het Laatste Oordeel.

Commissaris Vandenbraambussche legde zijn ideeën voor aan een groep enthousiaste prominente personen en er werd een comité opgericht. Tegen het midden van de zomer was alles klaar en op de avond van 1 juli 1928 - de twaalfde verjaardag van het begin van de Slag aan de Somme - werd om negen uur de ceremonie van de *Last Post* voor de allereerste keer gespeeld.

De eerste ceremonie werd bijgewoond door ongeveer zeventig toeschouwers, maar de reputatie en de populariteit ervan groeiden snel. Er was aanzienlijke steun van de plaatselijke bevolking, maar de *Last Post* werd in het bijzonder gewaardeerd door het steeds toenemende aantal Britse bezoekers. Positieve reacties na de massale pelgrimstocht van het *British Legion* in augustus 1928 (toen meer dan 40.000 ex-soldaten en familieleden van de gesneuvelden naar Ieper afzakten), overtuigden Vandenbraambussche en zijn mede-oprichters ervan dat ze moesten doorgaan met hun initiatief. Maar tegen de herfst van 1928 begonnen de financiële middelen op te raken en begon, met de winter voor de deur, ook de stroom pelgrims af te nemen. Na een laatste ceremonie op 30 september werd met tegenzin besloten dat de ceremonie moest worden opgeschort tot het volgende jaar.

De *Last Post* werd hernomen op 1 mei 1929, met de goedkeuring van een aanzienlijk deel van de bevolking. Wegens de blijvende financiële en andere praktische moeilijkheden was opnieuw het plan dat de ceremonie aan het eind van het jaar opgeschort zou worden. Tegen dit idee rees echter zo'n publiek protest dat het comité zich verplicht voelde te garanderen dat de ceremonie het jaar rond zou kunnen doorgaan. Om dit doel te helpen bereiken werd besloten dat het bestaande informele comité moest worden vervangen door een meer gestructureerde organisatie, met eigen statuten en vastgelegde doelstellingen.

Op 15 mei 1930 werd in het recent heropgebouwde stadhuis het *Last Post Committee* formeel boven de doopvont gehouden door middel van een notariële akte. Het is misschien geen verrassing dat de eerste voorzitter Pierre Vandenbraambussche was, hij zou die functie bekleden tot aan zijn dood in 1936.

De jaren dertig waren voor de rest vooral een periode van consolidatie. De *Last Post* verankerde zijn positie in het publieke leven van de stad en droeg bij tot haar immer groeiende internationale reputatie. De financiële middelen bleven het belangrijkste probleem, in het bijzonder tijdens de moeilijke jaren van de Grote Depressie. Gelukkig hielp een reeks vrijgeveige schenkingen uit Groot-Brittannië om te kunnen en de vindingrijkheid van het comité kon de meeste andere problemen wel aan.

Op 10 mei 1940 vielen de Duitsers de Lage Landen binnen en Ieper werd bezet op 28 mei. Voor zover bekend heeft de Duitse bezettersmacht het spelen van de *Last Post* niet officieel verboden, maar de manier waarop ze andere monumenten van de Eerste Wereldoorlog en kerkhoven behandelde, suggereert dat het een wijze beslissing was van de leden van het comité om de bugels voor een tijdje op te bergen. Maar zelfs nu, te midden van een wereldcrisis, bleef de *Last Post* zijn symbolische betekenis behouden voor de volkeren van de vrije wereld. Toen ze het nieuws vernamen dat de ceremonie niet meer doorging in Ieper, besloot een groep plaatselijke burgers een maandelijks Last-Post-ceremonie te organiseren op het perceel van de Belgische militairen op *Brookwood Cemetery*, in de buurt van het Engelse *Guilford*. Het *Brookwood Last Post Committee* is nog steeds een regelmatige en populaire bezoeker van de Menenpoort.

Op 6 juni 1944 vielen de geallieerden het Europese vasteland binnen en tegen begin september had de voorhoede van het bevrijdende leger de omgeving van Ieper bereikt. De Duitsers hadden slechts een kleine achterhoede achtergelaten om de stad te verdedigen, en toen op 6 september de nacht viel, waren deze verspreide eenheden ofwel bijgedreven ofwel uitgeschakeld door de troepen van de 1ste *Polish Armoured Division*.

Die avond werd de *Last Post* opnieuw gehoord onder de Ieperse Menenpoort. De plaatselijke traditie vertelt dat de bugelspeler in kwestie zo meegesleept werd door de euforie van het ogenblik (of misschien door de hoeveelheden jenevermoed die hij naar het schijnt had ingenomen) dat hij het bugelsignaal zes keer speelde!

Traditiegetrouw worden de bugelspelers van de *Last Post Association* gerekruteerd uit de vroegere en huidige rangen van de plaatselijke brandweerbrigade, waarvan ze bij ceremoniële gelegenheden ook het uniform dragen. In de 90-jarige geschiedenis van de *Association* zijn er slechts twintig bugelspelers geweest. Het is de dagelijkse toewijding van deze mannen die de *Last Post* heeft gemaakt tot wat ze is.

Tijdens de laatste maanden van 1944 en in 1945 kwamen verschillende eenheden van het Britse en het Canadese leger hun opwachting maken bij de ceremonie van de *Last Post*. Maar in 1946 waren alle legers naar huis teruggekeerd en ging de *Last Post* een periode in van relatief verval. Het eeuwige geldprobleem stak nog maar eens de kop op en er werd met spijt besloten dat het comité aan alle ereleden zou moeten vragen een jaarlijkse contributie te betalen. Andere sympathisanten leverden vrijgeevige eenmalige bijdragen, terwijl later een overzees fonds zou worden opgericht in Canada, gefinancierd door de veteranen van de provincie British Columbia. Ook Iepers jumelagestad Sittingbourne in Kent deed een forse schenking van £ 1.000.

De soberheid van de naoorlogse periode werd eind jaren vijftig, begin jaren zestig gevolgd door een economische heropleving. Dit viel samen met een heropleving van de *Last Post*: meer en meer mensen vonden opnieuw hun weg naar Ieper. Het aantal toeschouwers begon weer te stijgen en de ceremonie begon haar vooroorlogse internationale reputatie terug te winnen. Dit werd weerspiegeld in de groeiende interesse op officieel niveau voor de werking van het *Last Post Committee*. De hertog van Gloucester woonde in mei 1957 de ceremonie bij en in mei 1966 werd de Menenpoort vereerd met het bezoek van koningin Elizabeth II en de hertog van Edinburgh, vergezeld door de Belgische koning Boudewijn en koningin Fabiola.

Hoe belangrijk deze heropleving in de jaren zestig ook was, ze was niets in vergelijking met de massale explosie van interesse in de jaren zeventig en tachtig voor alles wat met de Grote Oorlog te maken had. Terwijl de generatie die aan het Westelijk Front had gestreden geleidelijk begon uit te sterven, probeerden hun kinderen en kleinkinderen uit te zoeken wat er werkelijk was gebeurd in de loopgraven, voor het te laat was. De studie van de familiegeschiedenis kende een bloeitijd. Het slagveldtoerisme - een belangrijk kenmerk van de jaren twintig en dertig dat na 1945 haast niet meer bestond - was herboren. Ook de scholen herontdekten de Eerste Wereldoorlog als een belangrijk element van hun curriculum. Dit was geschiedenis op zijn persoonlijkst.

Het resultaat was dat pelgrims naar Ieper kwamen in aantallen die niet meer waren gezien sinds 1939. In plaats van honderden woonden nu makkelijk duizenden elke week de *Last Post* ceremonie bij. Terwijl eind jaren zeventig de toegewijde winterse bezoeker zich soms nog alleen onder de Menenpoort kon bevinden met de bugelspelers, waren er tegen het eind van de jaren tachtig zelfs op kerstdag en op nieuwjaarsdag grote menigten.

Deze trend werd nog versterkt door een nieuwe factor: de media. Hoewel de INR (de Belgische radio) de *Last Post* al had uitgezonden op 11 november 1930, had de interesse van de media in de beginjaren niet of nauwelijks een rol gespeeld in de groei van de ceremonie. Tegen de jaren zeventig was dat alles echter veranderd. De media in het algemeen, en de nieuwe en de alomtegenwoordige aanwezigheid van de televisie in het bijzonder, waren een onvervangbaar deel van ons dagelijkse leven geworden, dat een invloed had op de manier waarop we naar de wereld kijken. De live-uitzending door de BBC in 1973 van de *Remembrance Day* ceremonie in Ieper, met suggestieve beelden van een in mist gehuld *Tyne Cot Cemetery*, veroorzaakte een golf van positieve reacties. De ceremonie van de *Last Post* stond nu duidelijk op de kaart van de media en vanaf dat ogenblik is de *Last Post* regelmatig uitgezonden door zowel nationale als internationale televisie en radio.

Vanaf het allerprilste begin werd de *Last Post* vereerd met de aanwezigheid van ontelbare voorname bezoekers van over de hele wereld. Veel leden van de leidende Britse klasse hadden zonen verloren tijdens de Grote Oorlog en in het interbellum waren er veel bezoeken door hooggeplaatste figuren uit de maatschappij van Groot-Brittannië en zijn Rijk. Lord Stamfordham, privé-secretaris van wijlen koningin Victoria en koning George V, bezocht de ceremonie in 1929. Lloyd George -eerste minister tijdens de oorlog en aartsrivaal van het Offensief van Passendale van generaal Haig - bracht ook een privé-bezoek, net als de Australische eerste minister, A.A. Lyons. Lady Haig, de weduwe van de overleden veldmaarschalk, woonde de ceremonie bij in 1935. Het bezoek van de Britse en Belgische koninklijke families werd al eerder vermeld en in 1979 keerden koning Boudewijn en koningin Fabiola een tweede keer terug. Vanaf dat moment werden belangrijke ceremoniële bezoeken zo talrijk dat het bijna onmogelijk is ze alle te vermelden: eerste minister Lange van Nieuw-Zeeland, president George Bush senior van de Verenigde Staten, Moeder Theresa uit Calcutta, prinses Alexandra, Sir Bob Geldof die faam had verworven met 'Band Aid'.

Maar misschien wel de meeste betekenis had de pelgrimage van Zijn Heiligheid Johannes-Paulus in 1985. De onvergetelijke televisiebeelden van de paus die op de trappen van de Menenpoort bad voor vrede en voor de gesneuvelden, werden over de hele wereld getoond, en luidden een nog spectaculairdere groei in van het aantal mensen dat de dagelijkse ceremonie bijwoont. Tegen het eind van de jaren tweeduizend was dit aantal gestegen tot een duizelingwekkende 250.000 bezoekers per jaar.

Terwijl het aantal bezoekers - in het bijzonder onder jonge mensen - is toegenomen en terwijl de herinnering aan de oorlogsjaren langzaam terugwijkt in het verleden, heeft ook het belang van de *Last Post* ceremonie in de ogen van het publiek een wijziging ondergaan. Sommigen - heel weinigen - zien de ceremonie als een verheerlijking van de oorlog. Anderen - een veel groter aantal - zien haar als een bezwarende aanklacht tegen alle gewapende conflicten, een verschrikkelijke herinnering aan de prijs die moet worden betaald als de verschillen tussen naties niet op niet-gewelddadige manier kunnen worden geregeld. Nog anderen zien haar als een symbool van vrede en verzoening, een schreeuw tegen al die dingen die de volkeren van de wereld scheiden: gulzigheid, trots, onrechtvaardigheid, agressie. Dit zijn mooie en edele gevoelens, in het bijzonder gepast in een stad als Ieper, die zichzelf heeft gewijd aan de wereldvrede.

Maar de ceremonie van de *Last Post* blijft in wezen wat ze altijd is geweest - een eenvoudige daad van herdenken, waarvan de bedoeling is hulde te brengen aan de moed, de plichtsbewustheid en de zelfopoffering van zij die deze stad tijdens haar donkerste uren hebben verdedigd. De huidige *Last Post Association* (het comité kreeg in 1999 een nieuwe naam) ijvert ervoor dat deze herdenking in eeuwigheid blijft bestaan.

Er wordt vaak gezegd dat de geschiedenis een cirkel is, die zichzelf herhaalt. Het is daarom misschien gepast deze samenvatting te beëindigen door terug te keren waar we zijn begonnen - de inauguratie van de Menenpoort in 1927. In een commentaar op het spelen van de *Last Post* en de *Lament* schreef de verslaggever van de *Daily Express*:

'Het geluid op die plek was onbeschrijflijk. Je vergat de Menenpoort, de menigte, het decor zelf, en je gedachten zwermde uit naar het open veld waar nu het koren wiegt en de bloemen groeien, en daar wachtte je met bloedend hart op het einde, je wachtte, zo leek het, op een signaal dat van daar door de Menenpoort zou moeten komen.'

Er is heel weinig veranderd in de voorbije 90 jaar.

Naar een tekst van Guy Gruwez en Ian Connerty www.wo1.be

De Vestingroute

De vestingen van Ieper zijn de best bewaarde van het land. Hun verhaal begint tien eeuwen geleden, toen de stad ontstond aan de oevers van de Ieperlee. Eerst waren de vestingen niet meer dan een aarden wal met grachten. Later kwamen er stenen muren en torens. Nog later groeiden ze uit tot een complex geheel van bastions, voorversterkingen, grachten en muren.

De bewegwijzerde vestingroute is in totaal 2,6km lang en goed voor anderhalf uur rustig wandelen. De route start aan het onthaalcentrum De Kazematten, achter de Sint-Jacobskerk. Daar bevindt zich ook de gratis tentoonstelling over tien eeuwen vestingen in Ieper. Haal de gratis kaart van de vestingroute in het bezoekerscentrum in de Lakenhalle.

Voor alle duidelijkheid: wij volgen slechts een stukje van de route, van de Menenpoort tot aan de Rijselpoort en Ramparts Cemetery. Van daar volgen we de Rijselstraat tot aan de Grote Markt.

Het Merghelynckmuseum

Het Hotel-Museum Merghelynck is gevestigd in een 'hotel' uit 1774, ontworpen door de Rijselse architect Thomas Gombert in een overgangsstijl van rococo naar neoclassicisme. Na de Eerste Wereldoorlog werd dit herenhuis trouw gereconstrueerd.

Het Hotel-Museum is wellicht Iepers minst bekende, maar misschien wel het meest bijzondere museum. Hier opende Arthur Merghelynck in 1894 zijn privémuseum, gewijd aan de levensstijl van de adel in de 18de eeuw.

Na een jarenlange renovatie schitteren de kamers en salons van het Merghelynckmuseum als weleer. Er zijn exacte replica's te zien van de kledij naast de vele bewaarde en gerestaureerde meubelen.

Het museum kan enkel met een gids bezocht worden.

9 & 11
Nov. '19

© Ina Sanders Fields Museum

Leven na WO1 / Life after WWI

The Great War Remembered Concert

.....
Een muzikale evocatie van WO1 / A musical evocation of WWI

Zaterdag / Saturday 09/11: 17h00 & 20h30

Maandag / Monday 11/11: 17h00

Kathedraal / Cathedral Ieper

Met steun van / Supported by

Org.: Last Post Association

BNP PARIBAS
FORTIS

west-vlaanderen
de gemeenten verenigen

Info & tickets
www.gwr-concert.be